

Fostering EFL students' global mindedness at the undergraduate level through the use of literature teaching activity based on a Reader-Response theory

Sukanya Kaowiwattanakul

School of Liberal Arts, University of Phayao

Abstract

This article attempts to discuss the potentiality of using literature teaching activity based on a Reader-Response theory to enhance EFL students' global mindedness at the undergraduate level. The background of a Reader-Response theory and the essence of global mindedness will be examined first. This is followed by the procedures of using literature teaching activity based on a Reader-Response theory to develop the students' global mindedness. Finally, the suggested activities in a developmental model of a reader-response approach in a global mindedness process to L2 literature teaching will be provided.

Keywords: Global mindedness, Reader-response theory, Literature teaching activity, EFL students

การพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในระดับมหาวิทยาลัยโดยใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอศักยภาพของการใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในระดับมหาวิทยาลัย โดยจะมีการอธิบายถึงทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านและแนวคิดสำคัญของจิตสำนึกสากลเป็นอันดับแรก ตามด้วยการนำเสนอขั้นตอนกระบวนการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสากล และจะมีการแนะนำตัวอย่างรูปแบบของกิจกรรมที่จะใช้สอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสากลเป็นอันดับสุดท้าย

คำสำคัญ: จิตสำนึกสากล, ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน, กิจกรรมการสอนวรรณคดี, ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

บทนำ

ในบริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์ สถาบันอุดมศึกษาในหลายประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารและพัฒนาสถาบันของตนให้มุ่งไปสู่ความเป็นสากลหรือนานาชาติ โดยมีจุดเน้นไปที่ด้านเนื้อหาวิชาการความรู้ที่ทันสมัยและส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมไปถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ยั่งยืน (Gacel-Avila, 2005) โดยแนวทางในการพัฒนาบัณฑิตของแต่ละสถาบันต่างให้ความสำคัญกับเนื้อหาความรู้ด้านวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในระดับประเทศและระดับสากลหรือนานาชาติ อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่จะสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ได้นั้น นอกจากความรู้ด้านวิชาการในสาขาวิชาชีพเฉพาะของตนแล้ว ยังควรจะต้องมีทักษะการเรียนรู้ด้านสังคมที่จะช่วยสนับสนุนให้บัณฑิตสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมโลกที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ อาทิเช่น ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาต่างๆในสังคมโลก หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การมีจิตสำนึกสากล (Global mindedness) รวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคมทั้งในระดับชุมชน ประเทศ และนานาชาติ คุณลักษณะเหล่านี้โดยรวมเรียกว่า คุณสมบัติของความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) (Hunter et al., 2006; Perry et al., 2013; Thanosawan, 2012)

ดังนั้น หน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาจึงไม่ได้มีแต่เพียงการนำเสนอวิชาความรู้ที่ทันสมัยเพื่อให้บัณฑิตจบการศึกษาไปแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ตามที่คาดหวังเท่านั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งว่าการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาควรจะต้องส่งเสริมควบคู่กันไปกับวิชาการที่ลึกซึ้งซึ่งนั่นก็คือ ปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีจิตสำนึกสากล (Global mindedness) หรือการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมกันในฐานะประชากรหรือพลเมืองของโลก ดังที่องค์การยูเนสโกได้กำหนดวิสัยทัศน์และหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาในหมวดที่ 1 ของคำแถลงเรื่องสถาบันอุดมศึกษาของโลกยุคศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้บัณฑิตมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมทั้งเป็นพลเมืองของโลกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเข้าใจและ

ตระหนักถึงปัญหาต่างๆทั้งทางด้านศีลธรรม วัฒนธรรม และสังคม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆเหล่านั้น (UNESCO, 1998)

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาบัณฑิตขององค์การยูเนสโกนี้ มีความสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบทิศทางและแนวทางการพัฒนาอุดมศึกษาของไทยเพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญและสนับสนุนการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ต่อไป ซึ่งตามแผนการดำเนินงานระยะยาวนี้ได้มีการตระหนักถึงผลกระทบที่เยาวชนไทย นักศึกษาไทย และบัณฑิตในอนาคต ต้องเผชิญอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในยุคหลังอุตสาหกรรมและความทันสมัย (Post-industrial/ Post-modern) รวมไปถึงความไม่สอดคล้องกัน (Mismatch) ระหว่างการศึกษาและทักษะอาชีพที่พึงประสงค์ในอนาคต นอกจากความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์สาขาอาชีพของตนแล้ว ความสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนจะเกี่ยวกับ ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา การรับความเสี่ยง การออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น นอกจากนี้ อุดมศึกษาควรสร้างความพร้อมให้กับบัณฑิตเพื่อเปิดโลกทัศน์ในสภาวะโลกาภิวัตน์ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้บัณฑิตรู้และเห็นคุณค่าของพหุวัฒนธรรม (Commission on Higher Education, 2008)

จากคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์และหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาขององค์การยูเนสโกและแนวทางในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) โดยกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวได้ว่า การพัฒนาจิตสำนึกสากลของบัณฑิตจึงเป็นหนึ่งในหน้าที่ที่สถาบันอุดมศึกษาควรจะให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการสร้างความแข็งแกร่งทางด้านวิชาการความรู้ในแต่ละสาขาวิชา

การมีจิตสำนึกสากลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นโลกหลังยุคอุตสาหกรรมและความทันสมัย สังคมโลกได้กลายมาเป็นสังคมที่ไร้พรมแดน เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้คนให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ขณะเดียวกัน ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในภูมิภาคหนึ่งของโลก คนในอีกภูมิภาคหนึ่งก็สามารถรับรู้ได้หรือแม้แต่อาจจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์หรือปัญหานั้นๆได้เช่นเดียวกัน การกระทำของคนในโลกยุคปัจจุบันจึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันไปหมด ดังนั้น

ผู้คนจึงไม่อาจจะดำรงชีวิตอยู่โดยให้ความสนใจแต่เพียงตัวเองเท่านั้น แต่ควรจะต้องมีการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อนปัญหาต่างๆในสังคมด้วยในฐานะเป็นพลเมืองของโลกคนหนึ่ง

ในบริบทของมหาวิทยาลัย การพัฒนาจิตสำนึกสากลของบุคคลนั้นสามารถกระทำได้โดยการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตรให้มีเนื้อหาที่สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือนำเสนอประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆของโลกทั้งทางด้านศีลธรรม วัฒนธรรม สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในฐานะเป็นประชากรโลกเหมือนกัน โดยรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ที่มีศักยภาพในการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาจิตสำนึกสากลก็คือรายวิชาการวรรณคดี โดยเนื้อหาของรายวิชาจะมีการนำเสนองานเขียนประเภทต่างๆ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย กวีนิพนธ์ และบทละครเวที ซึ่งงานเขียนแต่ละประเภทจะมีเนื้อเรื่องที่หลากหลายและมีประเด็นหรือแก่นของเรื่องที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะได้ศึกษางานของนักเขียนจากชาติต่างๆที่มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันกับวัฒนธรรมของผู้เรียนเอง ซึ่งในเนื้อเรื่องโดยส่วนใหญ่จะมีการสอดแทรกประเด็นปัญหาด้านต่างๆให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็น ประเด็นทางด้านสังคม ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม เชื้อชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากธรรมชาติเนื้อหาของรายวิชาการวรรณคดีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนรายวิชานี้จะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวรรณคดีอังกฤษในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันส่วนมากจะเป็นแบบเน้นผู้สอนเป็นสำคัญ โดยที่ผู้สอนจะเป็นฝ่ายส่งข้อมูลให้ผู้เรียนเพียงอย่างเดียว (Anurit, 2016) กล่าวคือ ผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบดั้งเดิม ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากข้อจำกัดของจำนวนผู้เรียนที่ค่อนข้างมากต่อหนึ่งห้องเรียน ประกอบกับจำนวนผู้สอนในสายวรรณคดีที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องจะเน้นไปที่การบรรยายเป็นหลัก โดยจะมุ่งเน้นไปที่การตีความให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน และการอธิบายเนื้อหาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ประเด็นต่างๆในเรื่อง ซึ่งอาจมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้โต้ตอบและซักถามบ้างเป็นบางครั้ง แต่ช่วงเวลาในการที่จะให้ผู้เรียนได้อภิปรายหรือสะท้อนคิดวิเคราะห์

เกี่ยวกับประสบการณ์และความรู้สึกต่างๆจากการอ่านงานเขียนอาจทำได้ไม่บ่อยครั้งนัก (Kaowiwattanukul, 2009)

ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลให้การสอนวรรณคดีในปัจจุบันไม่สามารถเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการมีจิตสำนึกสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรบทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-response theory) ที่จะเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการคิดวิเคราะห์และอภิปรายถึงประเด็นปัญหาต่างๆที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนจากนักเขียนชาติต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับงานเขียน ผู้อ่าน และปฏิกิริยาจากผู้อ่าน ซึ่งบทบาทของผู้อ่านจะมีความสำคัญกับการตีความในเรื่องที่อ่าน และปฏิกิริยาจากผู้อ่านแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ แนวคิด ความเชื่อ และความสนใจของแต่ละบุคคล โดยทฤษฎีนี้จะมองกระบวนการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวไม่ใช่หยุดนิ่งผู้อ่านสามารถนำความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของแต่ละคนมาใช้ในการตีความเรื่องที่อ่านได้ (Iser, 1978; Jauss, 1981; Klarer, 1998; Rosenblatt, 1938)

ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-response theory)

ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-response theory) เป็นทฤษฎีที่อยู่ในสาขาของวรรณกรรมวิจารณ์ ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้อ่าน โดยมีการนำเสนอแนวความคิดที่ตรงกันข้ามกับ ทฤษฎีวิจารณ์ (New criticism) ที่มีแนวคิดในการมองงานเขียนแบบเป็นกลาง ไม่นำอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านเข้ามาเกี่ยวข้อง ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านจะเน้นที่ประสบการณ์สุนทรียะของผู้อ่านที่เกิดขึ้นจากการอ่าน และมองการอ่านวรรณคดีว่าเป็นประสบการณ์ทางด้านสุนทรียะมากกว่าเป็นวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้า (Klarer, 1998) นอกจากนี้ ยังเน้นความสำคัญของงานเขียน ผู้อ่าน และปฏิกิริยาจากผู้อ่าน บทบาทของผู้อ่านในทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านจะมีการเปลี่ยนแปลงจากแต่เดิมเป็นเพียงผู้รับสารอย่างเดียวมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอ่าน ผู้อ่านมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในกระบวนการอ่าน การตีความของผู้อ่านจะถูกกระตุ้นโดยประสบการณ์ส่วนตัวของผู้อ่านแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกันอันจะนำไปสู่การตีความที่หลากหลายของเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านจะมีการคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าของเนื้อเรื่องในขณะที่อ่าน และในแต่ละขั้นตอนของการอ่าน อาจจะมีการเพิ่มเติมความหมายของเรื่องด้วยจินตนาการส่วนตัวของแต่ละบุคคล

กระบวนการเติมเต็มความหมายของการอ่านนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆเช่น อายุ การศึกษา เพศ เชื้อชาติ และสภาพสังคมของผู้อ่านแต่ละคน (Iser, 1978)

ในกระบวนการอ่านนั้น ผู้อ่านอาจจะมีการคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าของเนื้อเรื่อง ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ ความคาดหวังของผู้อ่าน (Horizon of expectation) จะถูกขยายออกไปอย่างไม่สิ้นสุด (Jauss, 1981) ตามแนวคิดของ Jauss ถึงแม้ว่างานเขียนนั้น จะเป็นงานที่ถูกเขียนขึ้นมาใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเนื้อหาของงานเขียนนั้นๆก็ไม่ได้เป็น ข้อมูลที่ใหม่อย่างแท้จริง อาจจะเป็นข้อมูลเดิมโดยทั่วไปเพียงแต่ถูกเขียนขึ้นมาใหม่ด้วย รูปแบบหรือกลยุทธ์การเขียนที่ต่างออกไปเท่านั้น ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถนำเอาประสบการณ์ การอ่านในอดีตของตนมาใช้คาดเดาเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องปัจจุบันที่ตนอ่านได้ ซึ่งอาจจะเป็น การคาดเดาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง หรือตัวละคร ก็ได้ และการคาดเดานี้ก็สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ในแต่ละช่วงอายุชีวิตของบุคคล

ในบริบทของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนเป็นภาษาที่สองนั้น ผู้เรียนจะสามารถขยายความคาดหวังนี้ได้โดยที่ผู้สอนให้ข้อมูลที่จำเป็นในการทำความเข้าใจ เนื้อเรื่อง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร หรือ แก่นเรื่อง เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูล เหล่านี้ก่อนล่วงหน้าแล้วจะสามารถทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านได้ดีกว่าการไม่ทราบข้อมูลใดๆ ล่วงหน้าเลย ความคาดหวังนี้จะเป็นการเตรียมข้อมูลล่วงหน้าให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร และแก่นเรื่อง กระบวนการของการคาดเดาข้อมูลที่เกิดขึ้นตลอดขั้นตอนของการ อ่านนี้จะช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น การสร้างความคาดหวังนี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เองโดยธรรมชาติกับผู้เรียนทั้งที่เป็นเจ้าของภาษาและผู้เรียนที่เรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง อย่างไรก็ตาม รายละเอียดของการคาดเดาข้อมูลอาจมีความ แตกต่างกันบ้างเนื่องมาจากว่าอาจจะมีประเด็นทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ความเชื่อของ ผู้คนบางอย่างที่ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมีความเข้าใจที่ไม่เหมือนกับผู้เรียน ที่เป็นเจ้าของภาษา จึงส่งผลให้การคาดเดาข้อมูลมีความแตกต่างกัน เช่น อาจจะมีการคาด เดาโครงเรื่องหรือตอนจบของเรื่องไม่เหมือนกัน ซึ่งผู้สอนอาจจะมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ ขยายขอบเขตของการคาดเดานี้ได้โดยวิธีการเช่น การเขียนเรียงความ จดหมาย หรือบันทึก ประจำวันส่วนตัว (Langer, 1992)

ผู้สอนสามารถนำหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้อ่าน (Jauss, 1981)และการเติมเต็มความหมาย(Iser, 1978) ไปประยุกต์ใช้สร้างกิจกรรมการอ่านที่จะช่วย พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้อ่านในอุดมคติ (Ideal reader หรือ Implied reader)Iser (1978) ได้

อธิบายถึงความหมายของผู้อ่านในอุดมคติไว้ว่า หมายถึง ผู้อ่านที่สามารถทำความเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมายได้ จึงเป็นสิ่งที่น่าท้าทายสำหรับครูผู้สอนวิชาวรรณคดีที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนของตนโดยเฉพาะผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองได้พัฒนาตนเองมาเป็นผู้อ่านในอุดมคติได้และเมื่อผู้อ่านได้พัฒนาตนเป็นผู้อ่านในอุดมคติแล้วแนวโน้มในการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้อ่านเหล่านี้จะสามารถทำได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมดแล้ว อุปสรรคด้านการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องก็จะลดน้อยลงไป จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนจะสามารถแสดงความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อเรื่องและประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในบทอ่านได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความตระหนักถึงประเด็นเรื่องของความรับผิดชอบ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อมั่นในความสามารถของตน การมองโลกเป็นศูนย์กลาง และการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อันเป็นคุณสมบัติของการมีจิตสำนึกสากล

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสากล (Global mindedness)

จิตสำนึกสากล (Global mindedness) หมายถึงโลกทัศน์หรือแนวความคิดเกี่ยวกับโลกโดยที่บุคคลจะมองว่าตนเองมีความเชื่อมโยงกับสังคมโลกและมีความรับผิดชอบต่อโลก ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโลก โดยจะแสดงออกทางความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของบุคคล (Hett, 1993)บุคคลที่มีจิตสำนึกสากลสูงจะมีความเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายมีความตระหนักต่อความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นในภูมิภาคต่างๆของโลก รวมไปถึงถึงมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อที่จะปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลเหล่านั้น (Hansen, 2010) และการที่บุคคลที่มีจิตสำนึกสากลจะสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นในวัฒนธรรมต่างๆได้นั้น จะต้องมีทักษะโดยทั่วไป เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา การมีความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี รวมไปถึงทักษะด้านการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นและความสามารถในการทำงานได้ด้วยตนเองและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ (DeMello, 2011)

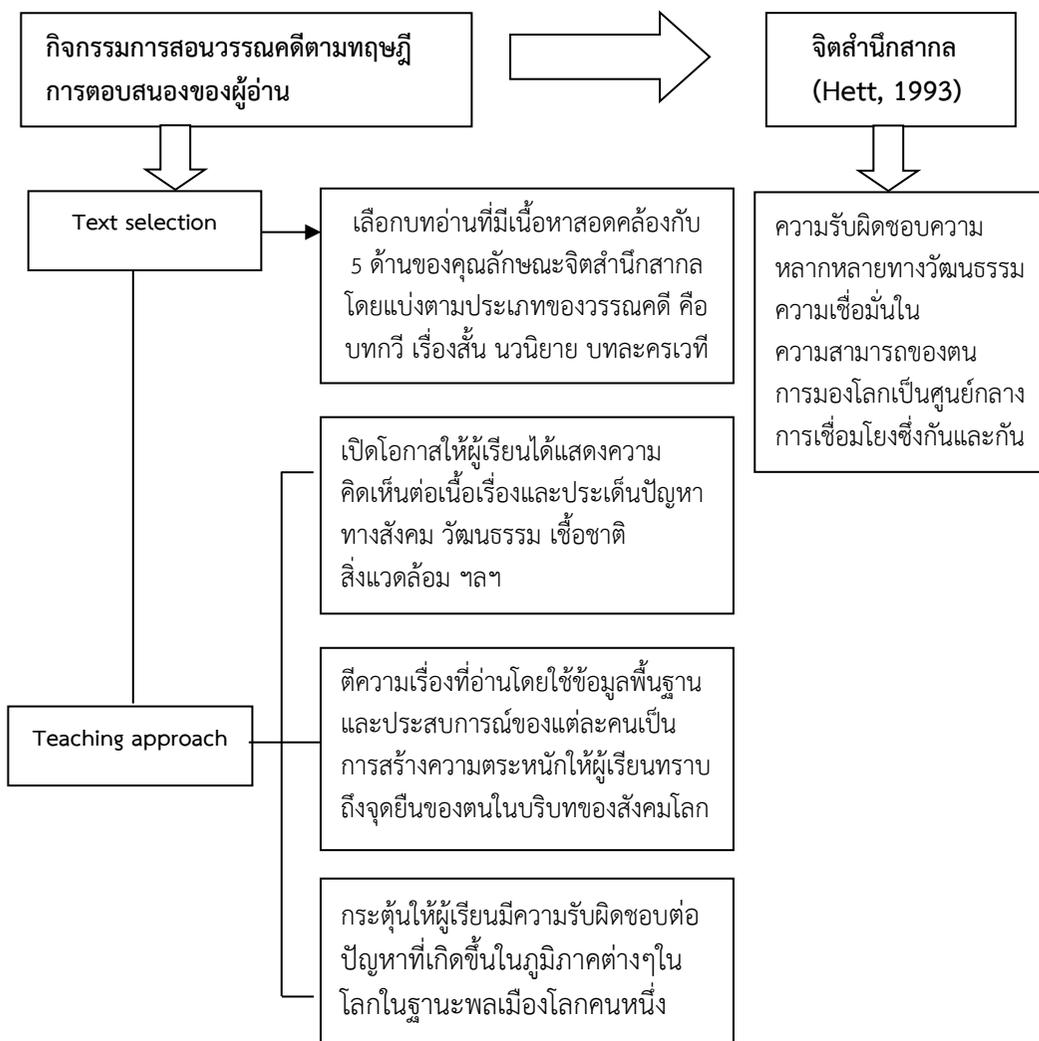
คุณลักษณะของจิตสำนึกสากลนั้นประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความรับผิดชอบต่อเป็นการตระหนักถึงบุคคลอื่นในภูมิภาคต่างๆของโลกและมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นในด้านต่างๆ 2) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือความรู้สึกซาบซึ้งในความแตกต่างของวัฒนธรรมในโลกและรู้สึกถึงคุณค่าของแต่ละวัฒนธรรม โดยมีความพยายามที่จะเรียนรู้และศึกษาแนวคิดทางวัฒนธรรมของผู้อื่น 3) ความเชื่อมั่นใน

ความสามารถของตน คือความเชื่อว่าการกระทำของบุคคลสามารถสร้างความแตกต่างให้กับโลกได้ และการมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆทั้งในระดับชาติและนานาชาตินั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ

4) การมองโลกเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การคิดถึงผลประโยชน์ในเชิงสังคมโลกโดยไม่คิดเพียงแต่ผลประโยชน์ของประเทศตนเองเท่านั้น รวมไปถึงความมุ่งมั่นที่จะตัดสินปัญหาต่างๆบนพื้นฐานของมาตรฐานระดับโลกโดยไม่เข้าข้างประเทศของตน

5) การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เกี่ยวข้องกับความตระหนักถึงการเชื่อมโยงถึงกันของผู้คนและประเทศชาติต่างๆในโลกจนส่งผลให้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของโลกร่วมกันหรือมีความรู้สึกว่าเป็นญาติพี่น้องในฐานะเป็นมนุษยชาติเหมือนกัน (Hett,1993)

แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

กระบวนการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกบทอ่าน

เริ่มจากการเลือกบทอ่านที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับคุณลักษณะจิตสำนึกสากลใน 5 ด้านคือ ความรับผิดชอบ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อมั่นในความสามารถของตน การมองโลกเป็นศูนย์กลาง และการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยแบ่งตามประเภทของวรรณคดี 4 แบบ ได้แก่ บทกวี เรื่องสั้น นวนิยาย และบทละครเวที เนื้อหาของบทอ่านที่มีความหลากหลาย สอดแทรกประเด็นปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านจริยธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจและการเมือง จะเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกสากลต่อปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผู้เรียนพึงจะมีต่อสังคมในฐานะเป็นพลเมืองของโลกโดยบทอ่านที่เลือกนั้นควรจะต้องมีความเหมาะสมกับระดับทางภาษาของผู้เรียน รวมทั้งอยู่ในความสนใจของผู้เรียนด้วยเช่นกัน

2. ขั้นตอนการสอน

การสร้างรูปแบบกิจกรรมการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านจะยึดหลักการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตอบสนองต่องานเขียนผ่านทางกระบวนการพูดและการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และนำเอาประสบการณ์ส่วนตัวของตนมาใช้ในการตีความเรื่องที่อ่านได้ โดยใช้งานเขียนที่ได้คัดเลือกแล้วจากขั้นตอนการเลือกบทอ่านในขั้นที่หนึ่งที่มีเนื้อหาที่หลากหลาย สอดแทรกประเด็นปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านจริยธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจและการเมือง เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกสากลต่อปัญหาต่างๆ เหล่านี้ พร้อมทั้งสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผู้เรียนพึงจะมีต่อสังคมในฐานะเป็นพลเมืองของโลกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อเนื้อเรื่องและประเด็นปัญหาทางสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ตีความเรื่องที่อ่านโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานและประสบการณ์ของแต่ละคนเป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนทราบถึงจุดยืนของตนในบริบทของสังคมโลก กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ในโลกในฐานะพลเมืองโลกคนหนึ่ง โดยมีขั้นตอนการสอนดังต่อไปนี้

2.1 เสริมความรู้พื้นฐาน (expanding horizon of expectation) ผู้สอนแนะนำเกี่ยวกับคำศัพท์เฉพาะทางวรรณคดี และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตสำนึกสากล

รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร หรือ แก่นเรื่อง ที่จะมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจบทอ่านนั้นๆ

- 2.2 สร้างปฏิสัมพันธ์ (live and feel through narrator, characters, situations, settings, and actions) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน มีส่วนร่วมกับผู้เล่าเรื่อง ตัวละคร สถานการณ์ ฉาก และการกระทำต่างๆของตัวละคร
- 2.3 ตอบสนองและตีความ (what they feel and think toward the text) ผู้เรียนตอบสนองต่อบทอ่านและตีความเรื่องที่อ่าน
- 2.4 ค้นหาแลกเปลี่ยน (change point of view by looking at text from multiple perspectives) ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่มีต่อบทอ่านและอภิปรายการตีความกับผู้อื่น
- 2.5 เปรียบเทียบและประเมินค่า (idea and ideology/ building more thoughtful interpretation) ผู้เรียนเปรียบเทียบการตีความของตนและผู้อื่น รวมทั้งสะท้อนประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากลในบทอ่าน

<p>เสริมความรู้พื้นฐาน (expanding horizon of expectation)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ผู้สอนแนะนำเกี่ยวกับคำศัพท์เฉพาะทางวรรณคดี และ ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากล
<p>สร้างปฏิสัมพันธ์ (live and feel through narrator, characters, situations, settings, and actions)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน
<p>ตอบสนองและตีความ (what they feel and think toward the text)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เรียนตอบสนองต่อบทอ่านและตีความเรื่องที่อ่าน
<p>ค้นหาแลกเปลี่ยน (change point of view by looking at text from multiple perspectives)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่มีต่อบทอ่านและอภิปรายการตีความกับผู้อื่น
<p>เปรียบเทียบและประเมินค่า (idea and ideology/ building more thoughtful interpretation)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เรียนเปรียบเทียบการตีความของตนและผู้อื่นรวมทั้ง สะท้อนประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากลในบทอ่าน

ภาพ 1 ขั้นตอนการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาต่างประเทศ

รูปแบบกิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อใช้พัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียน

ขั้นการพัฒนา (Stages of development)	คำอธิบาย (Descriptions)	กิจกรรมแนะนำ (Suggested activities)	จุดเน้น (Main focus)
การเสริมสร้างความรู้พื้นฐาน (Building schema knowledge)	ผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับศัพท์เฉพาะทางวรรณคดี ข้อมูลเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง ความหมาย แนวคิด พื้นฐานและประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากล	▶ การนำเสนอวีดิทัศน์รูปภาพ ภาพยนตร์ ▶ รายชื่อคำศัพท์ที่เข้าใจยากหรือคำศัพท์ที่มาจากภาษาอังกฤษโบราณ	ขยายขอบเขตการคาดหวังของผู้อ่าน
การมีส่วนร่วมกับผู้เล่าเรื่องตัวละคร สถานการณ์ ฉาก และการกระทำต่างๆของตัวละคร (Engaging with the narrator, characters, situations, settings, and actions)	ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน	▶ การอ่านกวีนิพนธ์ ▶ การแสดงบทบาทสมมติ ▶ วรรณกรรมกลุ่ม (Literature circles)	เปลี่ยนบทบาทของผู้อ่านจากผู้รับสารมาเป็นผู้มีส่วนร่วมกับการอ่าน
การสะท้อนความรู้สึก (Reflecting emotions)	ผู้เรียนตอบสนองต่อบทอ่านและตีความหมายบทอ่านนั้น	▶ การเขียนสะท้อนความรู้สึก	มีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน/ พัฒนาสุนทรียะในการอ่าน
การสำรวจและตีความหมายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากล (Exploring global mindedness issues and developing interpretation)	ผู้เรียนอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทอ่านโดยเน้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากล	▶ จับคู่สนทนาหรือสนทนากลุ่ม ▶ วรรณกรรมกลุ่ม (Literature circles)	เปลี่ยนมุมมองในการมองโลกโดยวิเคราะห์บทอ่านจากหลากหลายมุมมองและสร้างความตระหนักรู้ในประเด็นเกี่ยวกับจิตสำนึกสากล
การประเมินความคิดเห็น (Evaluating idea and ideology)	ผู้เรียนประเมินความคิดเห็นและการตีความของตนรวมทั้งของผู้อื่น	▶ การเขียนเรียงความ ▶ การจัดกลุ่มโต้เถียง	พัฒนาทักษะการตีความตามบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ขั้นที่หนึ่งคือ การเสริมสร้างความรู้พื้นฐาน (Building schema knowledge) ผู้สอนจะให้ความรู้พื้นฐานใน 2 ด้านด้วยกันคือ ความรู้ทางด้านวรรณคดีและความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกสากลโดยในด้านวรรณคดี ผู้สอนจะแนะนำคำศัพท์เฉพาะทางวรรณคดีที่เข้าใจยาก และซับซ้อน และคำศัพท์ภาษาอังกฤษโบราณ (archaic words) ที่มีรูปแบบการเขียนแตกต่างไปจากภาษาอังกฤษที่ใช้กันในปัจจุบัน รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร หรือ แก่นเรื่อง ที่มีประโยชน์ในการทำความเข้าใจบทอ่านนั้นๆ ส่วนความรู้ด้านจิตสำนึกสากลนั้น ผู้สอนจะมีการอธิบายถึงความหมายและคุณลักษณะของจิตสำนึกสากล รวมทั้งยกตัวอย่างเหตุการณ์หรือประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสำนึกสากล โดยกิจกรรมในขั้นนี้จะมีการนำเสนอวีดิทัศน์ รูปภาพ หรือภาพยนตร์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทอ่านและประเด็นด้านจิตสำนึกสากล ซึ่งจุดเน้นของการพัฒนากิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านในขั้นนี้ก็คือ การขยายความคาดหวังของผู้อ่าน (Expand horizon of expectation) โดยการที่ผู้สอนนำเสนอข้อมูลที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร หรือ แก่นเรื่อง ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลเหล่านี้ก่อนล่วงหน้าจะสามารถทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านได้ดีกว่าการไม่ทราบข้อมูลใดๆล่วงหน้าเลย การคาดเดานี้มีบทบาทในการสร้างการคาดหวังและเตรียมข้อมูลล่วงหน้าให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร และแก่นเรื่อง กระบวนการของการคาดเดาข้อมูลที่เกิดขึ้นตลอดขั้นตอนของการอ่านนี้จะช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น

ขั้นที่สองคือ การมีส่วนร่วมกับผู้เล่าเรื่อง ตัวละคร สถานการณ์ ฉาก และการกระทำต่างๆของตัวละคร (Engaging with the narrator, characters, situations, settings, and actions) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะเริ่มต้นมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่านและเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสารอย่างเดียวมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอ่านด้วย กิจกรรมที่จะใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับบทอ่านก็คือ วรรณกรรมกลุ่ม (Literature circles) โดยจะมีการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม และภายในกลุ่มจะแบ่งผู้เรียนทำหน้าที่ต่างๆ เช่น ค้นหาความหมายของคำศัพท์ วลี หรือประโยคที่น่าสนใจและมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง วิเคราะห์ตัวละคร สรุปรูปโครงเรื่อง เป็นต้น นอกจากนี้ สำหรับบทอ่านที่เป็นร้อยกรองอาจมีการจัดกิจกรรมอ่านกวีนิพนธ์ร่วมก็ได้ และสำหรับบทอ่านประเภทร้อยแก้ว เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย หรือบทละคร นอกจากกิจกรรมวรรณกรรมกลุ่มแล้วอาจจะให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเพิ่มเติมก็ได้

ขั้นที่สามคือ การสะท้อนความรู้สึก (Reflecting emotions) ผู้สอนจะมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนองต่อบทอ่านและและตีความหมายบทอ่านนั้นต่อเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่านในขั้นที่สอง โดยในขั้นนี้จะเน้นไปที่การตีความและวิเคราะห์แก่นเรื่อง รวมทั้งการ

แสดงความคิด อารมณ์ ความรู้สึกโต้ตอบกับบทอ่าน กิจกรรมที่ใช้อาจจะให้ผู้เรียนเขียนบรรยายสะท้อนความรู้สึกที่มีต่อบทอ่าน

ขั้นที่สี่คือการสำรวจและตีความหมายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากล (Exploring global mindedness issues and developing interpretation) ผู้เรียนจะมีโอกาสในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทอ่านโดยเน้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากล โดยใช้กิจกรรมการจับคู่สนทนาหรือสนทนากลุ่ม หรือกิจกรรมวรรณกรรมกลุ่ม (Literature circles) เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองในการมองโลกและเรียนรู้ความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้อื่น

ขั้นที่ห้าคือ การประเมินความคิดเห็น (Evaluating idea and ideology) ผู้เรียนจะมีการประเมินความคิดเห็นและการตีความของตนเองรวมทั้งของผู้อื่นด้วยกิจกรรมการเขียนเรียงความหรือการโต้เถียงที่ เพื่อพัฒนาการตีความที่มีตรรกะเหตุผลในการสะท้อนประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากลในบทอ่าน

โดยจากแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านดังรายละเอียดที่กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น ผู้สอนสามารถนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้ดังตัวอย่างเช่น ในการสอนเรื่องสั้นเรื่อง The Sound of Thunder ของ Ray Bradbury ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสากลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมโลกและการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยมีจุดเน้นที่การสร้างความตระหนักว่าการกระทำของคนเราแม้เป็นเพียงแค่การกระทำที่เล็กน้อยแต่ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อที่ยิ่งใหญ่ก็ได้ ซึ่งระดับของภาษาและความยาวของเรื่องมีความเหมาะสมกับระดับทางภาษาและความสนใจของผู้เรียนในชั้นปีที่ 3 สาขาภาษาอังกฤษ และในขั้นตอนการสอน ผู้สอนอาจจะให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโครงเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง และแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎี Butterfly Effect ของนักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน ที่มีความสอดคล้องกับแก่นของเรื่องเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนทราบข้อมูลที่จะใช้เชื่อมโยงกับเนื้อเรื่องและประเด็นสำคัญของเรื่อง ซึ่งกิจกรรมในขั้นแรกนี้ผู้สอนอาจเปิดภาพยนตร์เรื่อง The Butterfly Effect เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในตอนต้นคาบและดึงดูดให้ผู้เรียนต้องการอ่านเนื้อเรื่องต่อไปและเป็นการขยายขอบเขตของความคาดหวังของผู้อ่าน (Horizon of expectation)

จากนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้อ่านเนื้อเรื่องและทำกิจกรรมวรรณกรรมกลุ่ม (Literature circles) โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 5 คน และมอบหมายให้ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้สรุปเนื้อเรื่อง (Summarizer) ผู้หาความหมายของคำศัพท์ที่น่าสนใจ (Vocabularian) ผู้ค้นหาย่อหน้าที่น่าสนใจ (Passage Person) ผู้วิเคราะห์ประเด็นทางด้าน

วัฒนธรรม (Culture Collector) และผู้สะท้อนความคิดเห็นที่ได้จากเนื้อเรื่อง (Reflector) ในขั้นตอนนี้จะเป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับสารมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอ่าน หลังจากนั้นจะให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ตนได้รับผิดชอบ

ลำดับถัดไปผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้เขียนสะท้อนความรู้สึกที่มีต่อทอ่านโดยเน้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ Butterfly Effect นอกจากนี้ในขั้นตอนต่อไปจะให้ผู้เรียนได้อภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนโดยนำข้อมูลที่ตนได้เขียนสะท้อนความรู้สึกมาแบ่งปันกับเพื่อนโดยการจับคู่สนทนา ซึ่งคาดหวังว่าผู้เรียนจะได้เปลี่ยนมุมมองในการวิเคราะห์เนื้อเรื่องและมีความตระหนักรู้ยิ่งขึ้นในประเด็นเรื่อง Butterfly Effect ที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสำนึกสากลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมโลกและการมองทุกอย่างในโลกว่าล้วนแล้วแต่มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

และในขั้นสุดท้ายจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในวงสนทนาที่กว้างขึ้นจากกิจกรรมการโต้วาที ซึ่งสามารถทำได้โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 5 คน ซึ่งจะเป็นกลุ่มเดิมกับกิจกรรมวรรณกรรมกลุ่มก็ได้ หัวข้อในการโต้วาทีอาจจะเป็น เช่น “If you could turn back time, what would you change and why?” ซึ่งจะต้องมีกลุ่มที่แสดงความคิดเห็นในมุมมองที่ต้องการเปลี่ยนแปลงอดีตและกลุ่มที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงอดีตโดยในขั้นตอนนี้คาดหวังว่าผู้เรียนจะได้เรียนรู้การประเมินความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น และพัฒนาทักษะการตีความตามบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรม พร้อมทั้งมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อเรื่อง Butterfly Effect และทราบถึงจุดยืนของตนในสังคมโลกว่าจะสามารถทำอะไรได้บ้างเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในฐานะพลเมืองของโลกคนหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ผู้สอนอาจจะพบได้ในการใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อใช้พัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียน คือ ผู้เรียนอาจมีความเคยชินกับการเรียนแบบบรรยายและไม่พร้อมในการทำกิจกรรมในห้อง เช่น ผู้เรียนอาจไม่ได้เตรียมอ่านเนื้อเรื่องมาก่อนล่วงหน้าจึงทำให้ใช้เวลาในการอ่านเนื้อเรื่องในห้องนานเกินไป จนทำให้เวลาในการทำกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ไม่เพียงพอ ซึ่งในกรณีนี้ผู้สอนอาจจะต้องกำหนดเวลาในการสอนแต่ละเรื่องให้เหมาะสมตามสภาพของผู้เรียนจริง นอกจากนี้ ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาอยู่ในระดับต่ำอาจมีความยากลำบากในการทำความเข้าใจคำศัพท์ต่าง ๆ ในเรื่องจนนำไปสู่ความท้อใจในการอ่านและเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวรรณคดี ผู้สอนอาจแก้ปัญหาโดยการเตรียมรายชื่อคำศัพท์ที่เข้าใจยากให้ผู้เรียนศึกษามาก่อนล่วงหน้า

และแนะนำแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมในรูปแบบวีดิทัศน์ หรือภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาล่วงหน้าก่อนที่จะทำการอ่านเนื้อเรื่อง อีกประการหนึ่งก็คือ ผู้เรียนที่ไม่ถนัดในการแสดงความคิดเห็นด้วยการพูดอาจจะไม่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จึงเป็นความท้าทายของผู้สอนที่จะต้องหาวิธีการอื่นเพื่อดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนออกมา ซึ่งในรูปแบบกิจกรรมที่ได้แนะนำเสนอนี้ได้แนะนำกิจกรรมการเขียนสะท้อนความรู้สึกในขั้นตอนการสอนที่สามเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะที่ความหลากหลายแล้ว

เมื่อพิจารณาทั้งข้อดีและข้อเสียของรูปแบบกิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อใช้พัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนนี้แล้ว กล่าวได้ว่า กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านนี้มีศักยภาพในการช่วยพัฒนาจิตสำนึกสากลให้กับผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อเนื้อเรื่องและประเด็นปัญหาที่สอดแทรกอยู่ในงานเขียนทั้งประเภทกวีนิพนธ์ บทละคร เรื่องสั้น และนวนิยาย ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางด้านสังคม ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม เชื้อชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง ผู้เรียนสามารถตีความเรื่องที่อ่านได้โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานและประสบการณ์ของแต่ละคน เป็นการสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงจุดยืนของตนในบริบทของสังคมโลกซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดและความเชื่อของตนกับผู้อื่น และยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆในโลกในฐานะพลเมืองโลกคนหนึ่งอีกด้วย สำหรับปัญหาที่อาจจะประสพระหว่างการทำกิจกรรมก็เป็นสิ่งที่ผู้สอนควรนำมาพิจารณาและหาแนวทางแก้ไขโดยสามารถศึกษาจากแนวทางที่ได้นำเสนอไว้แล้วในบทความนี้เพื่อช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างสำเร็จลุล่วง

บทสรุป

แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยใช้กิจกรรมการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนรายวิชาวรรณคดีในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีจิตสำนึกสากลอันเป็นคุณสมบัติที่ของบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังที่ได้กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์และหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาขององค์การยูเนสโกและสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษาของไทยตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) ที่นอกจากจะมีความมุ่งหวังให้บัณฑิตมีความสามารถในศาสตร์เฉพาะทางวิชาชีพของตนแล้ว ยังควรที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้ความเข้าใจใน

วัฒนธรรมที่แตกต่าง และตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก พร้อมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ ตัวอย่างรูปแบบกิจกรรมการสอนในบทความนี้ ยังสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับรายวิชาอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนาจิตสำนึกสากลของผู้เรียน อันจะเป็นประโยชน์ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทการเรียนการสอนของตนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Anurit, T. (2016). Implementation of literature circles to enhance Thai EFL learners' critical thinking skills. *PasaaParitat Journal*, 31(81-106).
- Commission on Higher Education. (2008). *The Framework of the Second 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand*. Retrieved from: <http://www.mua.go.th/users/bpp/developlan/index.htm>. On May 11, 2017.
- DeMello, M. (2011). *The impact of study tours in developing global-mindedness among PK-12 educators in Southeastern Massachusetts*. Ph.D. Thesis, Northeastern University.
- Gacel-Avila, J. (2005). The internationalization of higher education: A paradigm for global citizenry. *Journal of Studies in International Education*, 9(2), 121-136
- Hansen, R. (2010). *Impact of study abroad on ethnocultural empathy and global-mindedness*. Ball State University.
- Hett, E.J. (1993). *The development of an instrument to measure global-mindedness*. Ph.D. Thesis, University of San Diego.
- Hunter, B., White, G. P., & Godbey, G. C. (2006). What does it mean to be globally competent? *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 267 –285.
- Iser, W. (1978). *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response*. The Johns Hopkins University Press.
- Jauss, H. (1981). *Toward an aesthetic of reception*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Kaowiwattanakul, S. (2009). **Critical Thinking in the L2 Literature Classroom in Thai Universities: Conceptions and Pedagogical Practices.** Mauritius: VDM Publishing House.
- Klarer, M. (1999). **An Introduction to Literary Studies.** London: Routledge.
- Langer, J. A. (1992). **Critical Thinking and English Language Arts Instruction.** National Research Center on Literature Teaching and Learning University at Albany: NewYork.
- Perry, L., Stoner, K., Stoner, L., Wadsworth, D., Page, R., Tarrant, M. (2013). The importance of global citizenship to higher education: The role of short-term study abroad. **British Journal of Education, Society & Behavioural Science**, 3(2), 184-194.
- Rosenblatt, L. (1938). **Literature as Exploration.** New York: Appleton-Century.
- Thanosawan, P. (2012). **Global citizenship in Thai higher education: Case studies of a university and its affiliated international college.** Ph.D. Thesis, The University of Sydney.
- UNESCO. (1998). **World declaration on higher education for the twenty-first century: Vision and action.** Paris: UNESCO Division of Higher Education. Retrieved from http://www.unesco.org/education/educprog/wche/declaration_eng.htm#world%20declaration. On July 9, 2017.

ประวัติโดยย่อ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาโท จากภาควิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จากภาควิชา Modern Languages มหาวิทยาลัยเซาท์แธมป์ตัน ประเทศอังกฤษ งานวิจัยที่สนใจเกี่ยวข้องกับการสอนวรรณคดีอังกฤษ การใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์ การพัฒนาจิตสำนึกสากล ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา